

Országos Szakiskolai Közismereti Tanulmányi Verseny

2011/2012

IRODALOM – MAGYAR NYELV ÉS HELYESÍRÁS

II. (regionális) forduló

2012. március 23.

MEGOLDÁS, PONTOZÁS

Kedves Érdeklődő!

A feladatok megoldására 90 perc állt rendelkezésére.

Az itt közölttől eltérő, de helyes megoldásokat is elfogadtunk.

*A 10–12. feladatokra adott megoldásokat a verseny eredményének
megállapításakor nem vettük figyelembe, mert
az érintett mű nem szerepelt a témakijelölésben.*

1. feladat

(2)

Írja le születési idejük sorrendjében a képen látható klasszikusok nevét!

Arany János, Mikszáth Kálmán, Tamási Áron

2. feladat

(2)

Milyen pályázatra írta meg Arany János a Toldit és mikor?

Kisfaludy Társaság pályázatára, 1846-ban.

3. feladat

(1)

A Toldi sikerét követően Arany és Petőfi jó barátok lettek. Ki tette meg az első lépést levelezésükben?

Petőfi Sándor

4. feladat

(5)

Az alábbi megszólításokat látva, melyiknek lehetett a címzettje Petőfi, és melyiknek Arany János? Írja a nevet a megszólítások után!

a) Kedves makrancos öcsém!	<i>Petőfi Sándor</i>
b) Te aranyok Aranya!	<i>Arany János</i>
c) Lelkem Aranyom!	<i>Arany János</i>
d) Isteni Sandrim!	<i>Petőfi Sándor</i>
e) Vitéz kapitány uram!	<i>Petőfi Sándor</i>

5. feladat

(10)

Képzelve el, hogy Arany János a Magyar Tudományos Akadémia titkári állására jelentkezik, és ehhez önéletrajzot kell írnia. Töltse ki helyesen a fiktív önéletrajzot a megadott szempontok alapján!

Önéletrajz

Személyes adatok

Név: *Arany János*

Születési hely és idő: *Nagyszalonta, 1817*

Lakcím/ Elérhetőség: *Nagyszalonta/Nagykőrös/Pest*

Családi állapot:*házas/nő*

Legmagasabb iskolai végzettség:*gimnázium/Református Kollégium*

Munkatapasztalatok (Hol, mit dolgozott? Csak a három legfontosabbat jelölje meg!)

Nagyszalonta – aljegyző; Debrecen – magántanár; Nagykőrös – gimnáziumi tanár; Pest – Kisfaludy Társaság igazgatója

Nyelvismeret*francia/német/latin/angol*

Érdeklődési kör*költészet/balladairás/eposzírás*

6. *feladat* (3)

Arany János a Toldival vált igazán ismertté. Toldi Miklós különleges személy volt. Nevezze meg három erényét!

becsület, erő, tisztesség, kitartás, őszinteség, hűség

7. *feladat* (4)

Válassza ki a felsorolásból azokat a jeleneteket, amelyek a Toldi című költemény részét képezik! Húzza alá a helyes válaszokat!

malomkő eldobása,

befalazzák az örökséget,

farkaskaland,

bajvívás a cseh vitézzel,

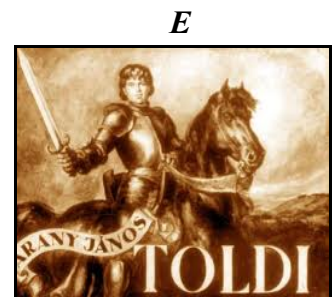
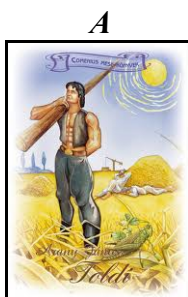
lánykérés,

törvénytelen gyerek születése,

megvadult bika elfogása

8. *feladat* (3)

2001-ben a Magyar Nemzeti Bank emlékérme sorozatot jelentetett meg *A magyar ifjúsági irodalom alakjai* címmel. A 200 forintos címletben készült érmék egyikén Arany János: *Toldi* című művének illusztrációja látható. Válasszon most Ön egyet illusztrációnak az alábbiak közül, és röviden, két-három mondatban indokolja is választását!

Terjedelem: 1; tartalom: 1; helyesírás: 1

Mikszáth Kálmánhoz kapcsolódó feladatok

9. *feladat* (9)

Egészítse ki a rövid életrajzot!

Mikszáth Kálmán *Szklabonyá*-n született. Fiatalon jogi tanulmányokat folytatott, majd *Mauks Mátyás* szolgabíró mellett dolgozott, akinek lányát, *Mauks Ilonát* 1873-ban feleségül vette. 1878-ban elváltak, mert *kevés volt a pénzük/nem tudott Mikszáth megfelelő élet-színvonalat biztosítani*. Négy évvel később azonban újra összeházasodtak, mert *Mikszáth sikeres író lett*, és *három* fiúgyermekük született. Mikszáth Kálmán *1910-ben* (év) halt meg. Szülővárosát *Mikszáthfalvának* nevezték el. Egyik legismertebb ifjúsági regénye, a Szent Péter esernyője 1895-ben jelent meg.

10. feladat

(2)

A Szent Péter esernyője témajelölő cím. Az esernyő különleges szerepe már a történet elején nyilvánvalóvá válik. Foglalja össze röviden (két-három mondat) ennek okát!

Gregorics Pálé volt az esernyő, a nyelébe rejtette az örökséget. Az esernyő aztán egy zsidó kereskedőhöz került. Ő tette a gyerek Veronka fölé, hogy megvédje az esőtől, mivel nem látták a férfit, így mindenki azt hitte, hogy Szent Péter segített a gyerekeknek.

11. feladat

(8)

A regénynek több filmfeldolgozása is van. Képzeld el, hogy a filmrendező asszisztenseként részt vesz a szereplőválogatáson, mai szóval élve castingon. Körvonalazza tömören, milyen karakter lenne megfelelő Veronka és milyen Wibra Gyuri szerepét eljátszani. Segítségül itt láthat egy-egy képkockát korábbi filmekből:

Veronka jelleme

külső tulajdonságok (2 elem/példa):
belső tulajdonságok (2 elem/példa):

..... Bármilyen lehet, de fontos a *szépség, kedves, jószívű, őszinte, szerény, csendes, romantikus*

Gyuri jelleme:

külső tulajdonságok (2 elem/példa):
belső tulajdonságok (2 elem/példa):

Bármilyen lehet, de fontos a *jó megjelenés, kedves, jószívű, őszinte, erős, bátor.*

12. feladat

(6)

Olvassa el figyelmesen a regényrészletet, majd válaszoljon a kérdésekre!

Bezzeg lett erre jó dolga a gyermeknek. Legott divatba jött. A falu öregasszonyai nekigyűr-
köztek: nosza, hamar kalácsot dagasztani, tejbekását főzni, mákos patkót sütni, hogy a kis
jövevénynek vihessék. Alig győzte a tisztelendő úr az ajtót nyitogatni, napközben olyan sű-
rűn hordták hótiszta szakajtókendőkkel betakart tálakban a sok finomabbnál finomabb
elemőzsiát. János pap ámult-bámult, amint egyre jöttek.

– Jaj, lelkem, tisztelendő úr, egy kis nyalánkságot hoztam. Azt hallottuk, hogy a kis húga
megjött, hát azt gondoltam, hogy jól fog neki esni egy-két izes falat. Bizony lehetne külön-
b is, de hát aminő telik szegény embertől.

a) Mit jelent a szövegben a „divatba jött” kifejezés?

ismert lett

b) Milyen szituációban használjuk napjainkban ugyanezt a kifejezést?

divatos, modern, naprakész

c) Keresse meg és húzza alá az idézetben azokat a szavakat, amelyek az étel szó szinonimái!

d) Milyen eseményhez kapcsolódik a regény történetében ez a leírás?

Veronka a paphoz kerül és a falu asszonyai segítenek neki.

13. feladat

(8)

Egy iskolai dolgozatban összekeveredett a Tamási Áron életútját bemutató négy információ. Húzza
alá és sorszámozza a téves részleteket, majd helyesbítse azokat!

Tamási Áron New York-ban született, Tamás János néven. Néhány év után azonban család-
jával hazaköltözött. Ötéves korában egy pisztollyal ellőtte a bal hüvelykujját, ezért a szülők
úgy döntöttek, hogy taníttatni fogják, mert alkalmatlan lesz a gazdasági munkára. Első
irodalmi sikerei után még nevét is megváltoztatta Tamási Áronra. Öt éven keresztül a Ma-
gyar Tudományos Akadémia titkára volt. Legismertebb műve egy regénysorozat, amelynek
első kötete Áron a rengetegben.

1: *New York* helyett *Farkaslaka*

2: *Ötéves* helyett *kilencéves korában*

3: *MTA titkára* helyett *levelező tagja*

4: *Áron* helyett *Ábel a rengetegben*

14. feladat

(5)

Írja az alábbi művek szerzőjének nevét a pontsorra!

- a) Ördögváltozás Csikban *Tamási Áron*
- b) Besztercze ostroma *Mikszáth Kálmán*
- c) Ágnes asszony *Arany János*
- d) A Noszty fiú esete Tóth Marival *Mikszáth Kálmán*
- e) Szűzmáriás királyfi *Tamási Áron*

15. feladat

(3)

Kiről szólnak vagy ki írhatta az alábbi sorokat?

- a) „Törzsében székely volt, fia Hunniának
Hűséges szolgája bomlott századának.” (sírfelirat) *Tamási Áron*
- b) Egy fiatal francia nő távollevő férjének ilyen leve-
let írt: „Írok neked, mert nincs dolgom; s befeje-
zem leveletem, mert semmi írnivalóm nincs.”
(anekdota) *Mikszáth Kálmán*
- c) Kisbolygót neveztek el róla: az apró, 1–2 km át-
mérőjű, 3,29 éves keringési idejű égitestet, ame-
lyet 2002. szeptember 8-án fedezett fel Sárnecky
Krisztián. (ismertető) *Arany János*

16. feladat

(8)

Írjon a következő szavak mellé 2-2 szinonimát!

- a) relikvia: *ereklye, emlék*
- b) üst: *kondér, bogrács*
- c) hasadék: *lyuk, rés, repedés, hézag, nyílás*
- d) nyaláncság: *édesség, finomság, ínycség*

Amihez Tamási Áron hozzáért, az menten megszépült. Az ő szemén keresztül a valóság mesevilág, nála a sötétség is tündérfényekkel világít. De Tamási Áronnál a mese is a valóság súlyosságára és bánataira vall; az ő szemén keresztül az állatok és a fák is a világ nagy összefüggéseit példázzák; nála ugyan minden agyafürt székelységgé válik, de az ő székelysége maga az ezerarcú emberiség. A lélek nagy gyönyörűségei közé tartozik Tamási Áron novelláit olvasni, és ez a nagyon nagy, nagyon művészi novellaíró úgy mellékesen kitűnő regényeket és igen egyéni hangú, szívhez szóló, jó drámákat is írt

(Hegedűs Géza)

17. feladat

(10)

Mi nem illik a sorba? Húzza alá, és indokolja választását!

- a) megszépült, világít, példázzák, válik, tartozik
igekötős ige

- b) mesevilág, sötétség, tündérfény, novellairó, agyafűrt
nem összetett szó
- c) szemén, Tamási Áron, állatok, lélek, regényeket
tulajdonnév
- d) valóság, súlyosságára, székelységgé, összefüggéseit, gyönyörűségei
igéből képzett
- e) tündérfényekkel világít; ezerarcú emberiség, művészi novellairó, kitűnő regényeket, jó drámákat
határozós szószerkezet

18. feladat (10)

Rendezze hangrendjük alapján három halmazba a következő szavakat! Csak a betűjeleket írja be!
FIGYELEM! Ebben a feladatban a hibás választás pontlevonással jár!

a) amihez	b) bánataira	c) keresztül	d) világ	e) állatok
f) minden	g) drámákat	h) mellékesen	i) példázzák	j) egyéni

1. halmaz: *magas hangrendűek: c), f), h), j)*
2. halmaz: *mély hangrendűek: e), g)*
3. halmaz: *vegyes hangrendűek: a), b), d), i)*

19. feladat (10)

Húzza alá az alábbi szövegrészlet helyesírási hibáit!

Klasszikusaink valószinűleg nagyon megrémülnének a
mai ember szóhasználatán, helyyjesirásán főképp, ha
egy ie-mailt vagy chaetüzenetet olvasnának.

20. feladat (8)

Milyen előnyei és hátrányai vannak az információs társadalom nyelvhasználatra gyakorolt hatásának? Soroljon fel mindegyikből négyet!

Előnyök:

lehetőség a sűrű kapcsolattartásra; az e-mail-ek, SMS-ek elmenthetőek, újra megtekinthetőek, kevesebb időt igényel az írás; a szakszavak a köznyelvbe kerülnek, bővül a szókincs; a szimbólumok a szemléletesség eszközei, a képzeletet fejlesztik; a rövidítések, hangulatpótló elemek által a nyelv bővül stb.

Hátrányok:

túl sok angol kifejezés, melyeknek nincs magyar megfelelője; a használt nemzetközi nyelv alapja az angol; a nyelv torzul, értelmezhetetlen kifejezések is helyet kapnak; szavakon belül rövidítéseket használunk, melyek fixálódhatnak (vagyok = vok); a kézírás készsége visszafejlődik; a rövidített fogalmazás miatt a szövegértési képesség csökken; a szabványos levélforma kihalóban van, a hivatalos levelek formája elvész; tömörítések, rövidítések, szavakon belüli egyszerűsítés, jelhasználat (soxor, 1ház); kiejtés utáni írás (LM = elem); a szleng szavait használjuk; helyesírási hibák használatával a nyelv romlik (lehet tudatos használat, de lehet a gyors gépelés miatt is); a vizuális jelek használata emotív, felhívó funkcióval bír (smiley); az elektronikus ügyintézés terjednek a rövidítések stb.

21. feladat

(3)

Az elektronikus írásbeliség jellemzője a vizuális jelek használata, melyek tájékoztató, emotív, felhívó funkcióval bírnak. Mutasson be ezekből hármat: rajzolja le, majd írja mellé a jelentésüket!

- ☺: *boldog vagyok/örülök*
- ☹: *elszomorít*
- ☎: *telefonszám*
- ✉: *levelezési cím*